2024/2256

10.10.2024

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMA (EU) 2024/2256,

annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024,

joka sisältää huomautukset, jotka ovat erottamaton osa päätöstä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston (ACER) talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2022

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

— ottaa huomioon päätöksensä vastuuvapauden myöntämisestä Euroopan unionin energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston, jäljempänä 'virasto', talousarvion toteuttamisesta varainhoitovuonna 2022,

— ottaa huomioon työjärjestyksen 100 artiklan ja liitteen V,

— ottaa huomioon tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen nro 03/2023,

— ottaa huomioon talousarvion valvontavaliokunnan mietinnön (A9-0120/2024),

A. toteaa, että viraston tulo- ja menotaulukon ([1]) mukaan sen lopullinen talousarvio varainhoitovuodeksi 2022 oli 24 827 843 euroa, mikä merkitsee 5,25 prosentin lisäystä vuoteen 2021 verrattuna; ottaa huomioon, että viraston talousarvio rahoitetaan pääasiassa kahdesta tulolähteestä eli kerätyistä maksuista ja unionin yleisestä talousarviosta suoritettavasta rahoitusosuudesta;

B. ottaa huomioon, että tilintarkastustuomioistuin toteaa kertomuksessaan viraston tilinpäätöksestä varainhoitovuodelta 2022 saaneensa kohtuullisen varmuuden siitä, että viraston tilit olivat luotettavat ja tilien perustana olevat toimet olivat lailliset ja asianmukaiset (sääntöjenmukaiset);

Talousarvio- ja varainhallinto

1. panee merkille, että varainhoitovuonna 2020 toteutetun talousarvion seurannan tuloksena talousarvion toteutusaste oli kyseisenä vuonna maksusitoumusmäärärahojen osalta 99,26 prosenttia eli 5,20 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2021; panee lisäksi merkille, että kyseisenä vuonna maksumäärärahojen käyttöaste oli 70,12 prosenttia (alle viraston suunnitteleman 75 prosentin tavoitteen), mikä merkitsee 4,16 prosentin lisäystä vuoteen 2021 verrattuna;

2. panee huolestuneena merkille, että virasto siirsi useina peräkkäisinä vuosina paljon maksusitoumusmäärärahoja ja 7,2 miljoonaa euroa vuonna 2022 (29,4 prosenttia), mikä on hieman enemmän kuin vuonna 2021 (29,9 prosenttia); muistuttaa, että vastuuvapauden myöntävä viranomainen on pyytänyt virastoa ratkaisemaan ongelman; panee lisäksi merkille, että 5,5 miljoonaa euroa (eli 66,2 prosenttia) osaston III määrärahoista liittyi toimintamenoihin, pääasiassa viraston ydintoimintoihin, joita virasto toteuttaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N: 1227/2011 ([2]) nojalla (66,4 prosenttia vuonna 2021); korostaa, että toistuvat suuret siirtomäärät voivat viitata rakenteelliseen ongelmaan, heikkoon talousarviosuunnitteluun tai mahdolliseen ristiriitaan talousarvion vuotuisperiaatteen kanssa; panee merkille, että virasto aloitti vuonna 2023 budjettikohtien johtajilleen neljännesvuosittaiset tiedotustilaisuudet, jotka järjestetään ennen kutakin talousarvion kokonaistarkastelua ja joiden tavoitteena on parantaa talousarvion suunnittelua ja talousarvion ja hankintasuunnitelman oikea-aikaista täytäntöönpanoa vuotuisperiaatteen mukaisesti;

Toiminnan tuloksellisuus

3. panee merkille, että viraston johto seurasi aiempien vuosien tapaan työohjelman tavoitteiden saavuttamista viraston keskeisten tulosindikaattoreiden avulla käyttämällä viraston liikennevalojärjestelmää; panee myös merkille, että viraston mukaan useimmat keskeiset tulosindikaattorit pysyvät yleensä samana vuodesta toiseen vertailujen johdonmukaisuuden varmistamiseksi mutta kyseisenä vuonna saavutettavat tavoitteet asetetaan vuosittain; suosittelee kuitenkin, että virasto käsittelee indikaattoreita, joita ei ole vielä saavutettu tai jotka ovat jääneet jälkeen, ja että virasto hienosäätää säännöllisesti keskeisiä tulosindikaattoreita suorituskykynsä optimoimiseksi;

([1]) EUVL C 38, 31.01.2023, s. 87.
([2]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1227/2011, annettu 25 päivänä lokakuuta 2011, energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta (EUVL L 326, 8.12.2011, s. 1).

4. panee merkille, että 82 prosenttia työohjelmasta saatiin toteutettua tai toteutettiin pienin ongelmin ja 18:aa prosenttia ei toteutettu tai siihen liittyvien tehtävien ensisijaisuus poistettiin tai niitä lykättiin käytettävissä olevien henkilöresurssien rajallisuuden vuoksi; suosittelee, että virasto arvioi uudelleen työohjelman toteutettavuutta suhteessa käytettävissä oleviin henkilöresursseihin, koska henkilöresurssien rajoitukset ovat osoittautuneet selittäväksi tekijäksi työohjelman toteuttamisessa myös aiempina vuosina; panee lisäksi merkille, että keskeisen tulosindikaattorin tavoitteet saavutettiin lukuun ottamatta maksumäärärahojen osuutta, joka oli 70,1 prosenttia (tavoite 75 prosenttia) vuonna 2022 verrattuna 65,9 prosenttiin vuonna 2021;

5. toteaa, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan edellytti poikkeuksellisia poliittisia toimia energian toimitusvarmuuden säilyttämiseksi ja kuluttajien suojelemiseksi, mikä lisäsi viraston tehtäviä ja vaikutti viraston työhön eri tavoin; panee merkille, että tässä yhteydessä virastolle annettiin vuoden aikana useita kattavia lisätehtäviä (esimerkiksi unionin sähkön tukkumarkkinoiden lopullisen arvioinnin julkaiseminen, nesteytetyn maakaasun hinta-arvion/vertailuarvon julkaiseminen ja markkinoiden korjausmekanismin soveltaminen); suhtautuu myönteisesti viraston ponnisteluihin näiden lisätehtävien suorittamiseksi ja poliittisille päättäjille annettuun lisätukeen tilanteessa, jossa energian hinta oli korkea;

6. panee merkille tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksessa nro 03/2023 sähkön sisämarkkinoista esitetyn huomautuksen, jossa viitataan viraston seuranta- ja raportointikehyksen heikkouksiin; muistuttaa, että vaikka viraston vuotuisissa työohjelmissa on johdonmukaisesti mainittu, että seuranta on kriittinen tehtävä, työohjelmat eivät ole riittävän selkeitä, jotta voitaisiin selventää, miten seurantaa ja raportointia suunnitellaan, vaikka viraston velvollisuutena on esittää kaikki odotetut tuotokset; korostaa, että tämä saattaa heikentää viraston vastuuvelvollisuutta ja voi myös haitata sidosryhmien ymmärrystä viraston tietotarpeista sekä osallistumista toteuttamisen seurantaan;

Tehokkuus ja hyödyt

7. panee merkille, että virasto arvioi säännöllisesti uudelleen, optimoi ja tehostaa tukitoimintojaan ja hallinnollisia prosessejaan eri tavoin, ja näihin kuuluvat tietämyksen jakaminen ja muiden virastojen parhaiden käytäntöjen käyttöönotto, tiettyjen prosessien tarkastelu, dokumentointi ja automatisointi sekä tiettyjen tukitoimintojen keskittäminen;

8. panee merkille, että virasto teki ulkoisen konsulttiyrityksen tuella työmäärää koskevan toiminta-analyysin, jossa arvioitiin sen tehtävien/toiminnan jakautumisen nykytilaa ja tunnistettiin mahdolliset organisatoriset puutteet ja ongelmat sekä arvioitiin sitä, onko synergioille ja paremmalle valvonnan ja tehtävien kohdentamiselle tilaa; toteaa, että tämä johti toimintasuunnitelmaan, jota seurataan ylimmän johdon kokouksissa ja tätä tarkoitusta varten järjestettävissä erityisistunnoissa;

9. suhtautuu myönteisesti siihen, että virasto käyttää hankintaprosesseissa useita tietoteknisiä välineitä (sähköinen tietojen toimittamiseen käytettävä portaali, sähköinen tarjousten tekemiseen käytettävä portaali, sähköiset ilmoitukset ja sähköinen laskutus DIGIT-sopimusten mukaisissa laskuissa); panee merkille, että virasto käyttää myös Sysper-, ARES- (mukaan lukien hyväksytty sähköinen allekirjoitus) ja MiPS-järjestelmiä; kehottaa virastoa kehittämään edelleen sisäisiä prosessejaan hyödyntämällä digitalisaatiota erityisesti silloin, kun se tuottaa tehokkuutta ja säästöjä toimintakustannuksissa;

10. muistuttaa, että on tärkeää lisätä digitalisaatiota viraston sisäisen toiminnan ja hallinnoinnin osalta mutta myös menettelyjen digitalisoinnin nopeuttamiseksi; korostaa, että viraston on jatkossakin toimittava tässä suhteessa ennakoivasti, jottei virastojen välille pääse syntymään digitaalista kuilua; kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että on toteutettava kaikki tarvittavat turvatoimet, jotta vältetään käsiteltävien tietojen verkkoturvallisuuteen kohdistuvat riskit, ja pitää ehdottoman välttämättömänä, että lisätään toimia erityisesti Venäjältä tai Kiinasta peräisin olevien kyberhyökkäysten ja soluttautumispyrkimysten torjumiseksi;

Henkilöstöpolitiikka

11. panee merkille, että 31. joulukuuta 2022 henkilöstötaulukosta oli täytettynä 97,40 prosenttia ja että unionin talousarviossa hyväksytyistä 76 väliaikaisesta toimesta 74 oli täytettynä (vuonna 2021 hyväksyttyjä toimia oli 71); panee merkille, että vuonna 2022 viraston palveluksessa työskenteli lisäksi 38 sopimussuhteista toimihenkilöä, seitsemän kansallista asiantuntijaa, 19 määräaikaista työntekijää ja kaksi konsulttia; toistaa tilintarkastustuomioistuimen suositukset pysyvien ja jatkuvien tehtävien osoittamisesta suoraan palkatuille henkilöstön jäsenille;

12. panee merkille, että kun otetaan huomioon viraston ylimmän johdon jäsenten pitkäaikaiset työsopimukset (lukuun ottamatta johtajaa, jota virasto ei ole valinnut ja jonka toimikausi on määräaikainen), virasto ei tällä hetkellä pysty muuttamaan lyhyellä aikavälillä ylimmän johdon nykyistä sukupuolijakaumaa; panee merkille, että viraston johtokuntaan kuului kymmenen naista (53 prosenttia) ja yhdeksän miestä (47 prosenttia); muistuttaa, että viraston henkilöstössä naiset ovat edelleen aliedustettuina, kun naisia on 40 (35 prosenttia) ja miehiä 73 (65 prosenttia) (vuonna 2021 naisia oli 37 prosenttia ja miehiä 63 prosenttia); palauttaa mieliin, että on tärkeää varmistaa sukupuolten tasapuolinen edustus henkilöstössä, ja kehottaa virastoa ottamaan tämän näkökohdan huomioon henkilöstön tulevassa palvelukseenotossa ja ylemmän johdon nimityksissä; on tietoinen siitä, että virasto hyväksyi monimuotoisuutta ja osallisuutta koskevan peruskirjan ja vahvisti sitoutumisensa sukupuolten tasa-arvoa, monimuotoisuutta ja osallisuutta koskevien toimintaperiaatteidensa ja pyrkimystensä parantamiseen; kehottaa jälleen voimakkaasti toteuttamaan yhteisiä toimia naisten aliedustukseen puuttumiseksi ja raportoimaan vastuuvapauden myöntävälle viranomaiselle sen saavuttamista virastossa koskevista määrällisesti ilmaistavissa olevista tavoitteista;

13. panee merkille, että virastolla on työntekijöiden ihmisarvon suojelua sekä työpaikkakiusaamisen ja seksuaalisen häirinnän ehkäisemistä koskevat toimintaperiaatteet ja että se kuuluu virastojen väliseen häirintäyhdyshenkilöiden työryhmään; odottaa saavansa heidän raporttinsa ja suosituksensa; panee merkille, että vuonna 2022 ei ilmoitettu häirintätapauksista, ja kannustaa virastoa jatkamaan ja kehittämään työtä tapausten ehkäisemiseksi myös tulevaisuudessa;

14. kehottaa virastoa kehittämään edelleen sellaisia pitkän aikavälin henkilöstökäytäntöjä, joissa käsitellään työ- ja yksityiselämän tasapainoa, elinikäistä oppimista ja urakehitystä, sukupuolten tasapuolista edustusta, etätyötä, maantieteellisen jakauman tasapainoa sekä vammaisten henkilöiden palvelukseenottoa ja integrointia;

Hankinnat

15. panee merkille, että virasto on osittain ratkaissut tilintarkastustuomioistuimen havaitsemat aiemmat hankintapuutteet, erityisesti hintaluettelon ulkopuolisia eriä koskevat tilaukset, joiden vuoksi annettiin varauman sisältävä lausunto; suhtautuu myönteisesti siihen, että virastolla on käytössään hankepäälliköilleen kattavat ohjeet, mukaan lukien mallit ja yksityiskohtaiset ohjeet käytössä olevista työnkuluista julkisia hankintoja koskevan varainhoitoasetuksen vaatimusten mukaisesti; toteaa, että tilintarkastustuomioistuimen huomautus on avoinna kyseessä olevien puitesopimusten voimassaolon päättymiseen asti;

16. panee merkille, että vuonna 2022 saatiin päätökseen yhteensä 246 erityyppistä hankintamenettelyä, kun vuonna 2021 niitä oli 200; muistuttaa, että kaikissa hankintamenettelyissä on tärkeää varmistaa reilu kilpailu tarjoajien välillä ja hankkia tavaroita ja palveluita parhaaseen mahdolliseen hintaan käytettävissä olevien määrärahojen tehokkaan käytön varmistamiseksi siten, että samalla kunnioitetaan avoimuuden, suhteellisuuden, yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden periaatteita; panee huolestuneena merkille tilintarkastustuomioistuimen huomautuksen, jonka mukaan julkisiin hankintoihin liittyvät puutteet ovat kasvussa ja muodostavat edelleen maksujen sääntöjenvastaisuuden suurimman syyn useimmissa virastoissa;

Eturistiriitojen ennaltaehkäisy ja hallinta sekä avoimuus

17. panee merkille, että virasto jatkoi vuonna 2022 eturistiriitojen ennaltaehkäisyä ja hallintaa koskevien kattavien toimintaperiaatteidensa täytäntöönpanoa, muun muassa henkilöstöön, johtokuntiin, työryhmiin ja asiantuntijaryhmiin liittyvien määräysten täytäntöönpanoa; panee myös merkille, että hallintoneuvosto hyväksyi joulukuussa 2022 hallintoneuvostoa ja valituslautakuntaa varten tiukemmat suuntaviivat eturistiriitojen ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi; panee lisäksi merkille, että suuntaviivoilla täydennetään vuonna 2015 vahvistettuja viraston yleisiä eturistiriitojen ennaltaehkäisyä ja hallintaa koskevia toimintaperiaatteita, joista hallintoneuvoston jäsenet saavat lisäymmärrystä heidän hoitaessaan tehtäviään eturistiriitojen ennaltaehkäisyä ja hallintaa koskevien viraston toimintaperiaatteiden mukaisesti, samalla kun niissä annetaan arviointipaneelille lisäohjeita sellaisten olosuhteiden arvioimiseksi, jotka voivat aiheuttaa eturistiriitoja;

18. huomauttaa, että vuonna 2022 ilmoitettiin yksi henkilöstön jäsentä koskeva eturistiriitatapaus; panee merkille, että osaston johtaja ratkaisi asian päättämällä, että kyseisen henkilöstön jäsenen ei pitäisi osallistua tiettyihin tapauksiin, joissa hänen entinen työnantajansa on osallisena, minkä viraston oikeudelliset yksiköt, eettisiä normeja käsittelevä yhteyshenkilö ja henkilöstöosastot vahvistivat ja joka käy ilmi asiaa koskevasta muistiosta;

19. pitää valitettavana, että tilintarkastustuomioistuimen sähkön sisämarkkinoita koskevan erityiskertomuksen nro 03/2023 mukaan viraston verkkosivustoa käytetään tehottomasti, koska sidosryhmien ja suuren yleisön kannalta keskeiset asiakirjat eivät ole helposti saatavilla tai niitä ei julkaista lainkaan; panee lisäksi merkille, että verkkosivusto ei ole niin avoin kuin viestintävälineeltä edellytetään ja että se ei tietyissä tapauksissa edes täytä sääntelyvaatimuksia; kehottaa virastoa parantamaan kiireellisesti työnsä avoimuutta ja tilivelvollisuuttaan ja sitä varten helpottamaan kansalaisten pääsyä sen verkkosivustolla oleviin asiakirjoihin ja tietoihin, varmistamaan päätösten ja tietojen julkaiseminen täydessä laajuudessa ja oikea-aikaisesti lakisääteisten vaatimusten mukaisesti ja ottamaan käyttöön selkeästi määritelty avoimuuspolitiikka, joka perustuu parhaisiin käytäntöihin;

20. on huolissaan tilintarkastustuomioistuimen sisämarkkinoita koskevassa erityiskertomuksessa nro 03/2023 esitetyistä huomautuksista, joiden mukaan viraston hallintorakenne haittaa sen tehokkuutta ja riippumattomuutta; toteaa, että kuten tilintarkastustuomioistuin korostaa, viraston johtajan on saatava sääntelyneuvostolta hyväksyntä keskeisille sääntelytuotoksille; panee lisäksi merkille, että vaikka sääntelyneuvosto koostuu yhdestä kansallisen sääntelyviranomaisen edustajasta kutakin jäsenvaltiota kohden ja sen tehtävänä on toimia yksinomaan koko EU:n edun mukaisesti, virastoa koskevassa asetuksessa ei ole lainsäädännöllisiä takeita, joilla estettäisiin edustajien osallistuminen sääntelyneuvoston päätöksiin, jotka ovat ristiriidassa tiettyjen kansallisten sääntelyviranomaisten päätösten tai kansallisten etujen kanssa (jos kansalliset sääntelyviranomaiset puolustavat niitä oikeudellisen asemansa mukaisesti); panee myös merkille, että viraston ulkoinen asiantuntemus riippuu suuresti kansallisten sääntelyviranomaisten asiantuntijoiden osallistumisesta työryhmiin ja asiantuntijaryhmiin ja että vaikka kansallisten sääntelyviranomaisten asiantuntijoilla saattaa olla eturistiriitoja, heidän ei tarvitse allekirjoittaa sidonnaisuuksia koskevaa ilmoitusta; kehottaa komissiota arvioimaan viraston hallintoa ja ehdottamaan siihen parannuksia, joilla lisätään viraston riippumattomuutta kansallisista sääntelyviranomaisista ja kansallisista eduista, sekä sen täytäntöönpanovaltuuksia ja sen käytettävissä olevia lähentämiskeinoja;

21. panee merkille, että edellä mainitussa erityiskertomuksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi puutteita myös sääntelyneuvoston ja hallintoneuvoston jäsenten sidonnaisuusilmoitusten hallinnointia ja julkaisemista koskevien viraston sisäisten sääntöjen täytäntöönpanossa; korostaa, että viraston hallintoelinten ja työryhmien päätöksentekoprosessien avoimuuden lisääminen voisi edistää eturistiriitojen julkista valvontaa (esim. pöytäkirjojen ja äänestystulosten julkaiseminen);

22. panee merkille, että viraston edunvalvojien kanssa pitämät kokoukset rekisteröidään johtajien kokousten tasolla ja julkaistaan viraston verkkosivustolla;

23. pitää tärkeänä lisätä viraston näkyvyyttä tiedotusvälineissä, internetissä sekä sosiaalisessa mediassa, jotta sen työtä voidaan tehdä tunnetuksi kansalaisten parissa;

Sisäinen valvonta

24. panee merkille, että sisäisen valvonnan järjestelmän vahvistamiseksi on vuonna 2022 tarkistettu useita sisäisiä toimintaperiaatteita, kuten poikkeuksia ja sääntöjenvastaisia tapahtumia koskevan rekisterin perustamisesta ja poikkeusten pyytämistä ja sääntöjenvastaisista tapahtumista ilmoittamista koskevasta menettelystä 13. syyskuuta 2022 tehty johtajan päätös 2022-14, arkaluonteisten toimintojen hallinnointia koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelyn hyväksymisestä ja arkaluonteisten toimintojen hallinnointia koskevien toimintaperiaatteiden ja menettelyn hyväksymisestä 2. huhtikuuta 2019 tehdyn johtajan päätöksen 2019-06 kumoamisesta 21. kesäkuuta 2022 tehty johtajan päätös 2022-08 ja energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston sisäisestä valvontakehyksestä 13. joulukuuta 2018 tehdyn hallintoneuvoston päätöksen muuttamisesta tehty hallintoneuvoston päätös N:o 17/2022;

25. panee merkille, että tilintarkastustuomioistuimen vuosikertomuksen mukaan valtuutettu tulojen ja menojen hyväksyjä, jonka valtuudet oli rajoitettu 500 000 euroon, hyväksyi 714 720 euron maksumääräyksen joulukuussa 2022; korostaa tämän osoittavan, että viraston sisäisessä valvonnassa on maksujen hyväksymisvaltuuksien siirtämistä koskevia puutteita; kehottaa virastoa ryhtymään toimiin sen varmistamiseksi, että maksumääräyskohtaiset rajoitukset pannaan täytäntöön;

Muita huomautuksia

26. panee tyytyväisenä merkille, että virasto alkoi vuonna 2022 panna täytäntöön tunkeutumistestausta koskevaa suunnitelmaa kaikkien verkolle altistuvien olemassa olevien ja vasta rakennettujen sovellusten tarkistamiseksi, jotta säännöllinen tunkeutumistestaus voidaan tehdä vähintään kolmen vuoden välein;

27. panee tyytyväisenä merkille, että virasto allekirjoitti vuonna 2022 konsulttipalveluja koskevan toimielinten välisen puitesopimuksen ympäristöasioiden hallintajärjestelmän (EMAS) täytäntöönpanoa ja rekisteröintiä varten; panee lisäksi merkille, että virasto jatkoi viherryttämistä koskevan toimintasuunnitelmansa 2021–2022 täytäntöönpanoa ja tutki mahdollisuutta toteuttaa lisätoimia EMAS-standardien täyttämisen parantamiseksi yhdessä vuokranantajan kanssa vuokrattujen tilojen erityispiirteistä johtuvien rajoitusten vuoksi;

28. viittaa vastuuvapauden myöntämistä koskevaan päätökseen liittyvien muiden, luonteeltaan yleisten huomautusten osalta erillisvirastojen toiminnan tuloksellisuudesta, varainhoidosta ja sen valvonnasta 11. huhtikuuta 2024 antamaansa päätöslauselmaan ([3]).

([3]) Hyväksytyt tekstit, P9_TA(2024)0280.